

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.161.2.09 Голомб

Валентина БАРЧАН (Ужгород)

ЛІДІЯ ГОЛОМБ ЯК ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ

Анотація. Літературознавець Л.Г.Голомб належить до відомих в Україні та за її межами вчених-філологів другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Понад двісті її наукових праць засвідчують високу ерудицію у сфері національного письменства та літературознавчої думки, підкреслюють індивідуальність наукового мислення та дослідницького почерку. Професійна коректність і толерантність, наукова доброчесність забезпечували їй конкурентноспроможний діалог із визнаними авторитетами, передачу нагромадженого духовного досвіду молодшому поколінню літературознавців.

Ключові слова. Л.Г.Голомб, літературознавець, національне письменство, наукове мислення, дослідницький почерк.

Ім'я Лідії Григорівни Голомб як літературознавця добре відоме в наукових колах України та сусідніх країн. Її знали як автора ґрунтовних монографій, глибоких статей, учасника багатьох наукових форумів, автора розділу колективної «Історії української літератури у 12-ти томах», рецензента розділів до неї, члена спеціалізованих рад із захисту дисертацій, опонента дисертаційних робіт, автора численних відгуків на автореферати, керівника аспірантів Ужгородського університету та інших вишів.

Літературознавчий доробок професора Л.Голомб частково охарактеризований і оцінений в окремих рецензіях, передмовах, оглядових статтях (Е.Балла, Є.Баран, В.Барчан, М.Козак, П.Ляшкевич, І.Немченко). Однак її наукове надбання потребує ґрунтовнішого й ретельнішого вивчення, зокрема й прочитання бачених дослідницею проблем творчості окремих митців та розвитку літератури як процесу в культурно-історичному контексті, осмислення методологічних засад наукових студій, авторських методів і прийомів літературознавчої інтерпретації, майстерності наукової діалогічної комунікації.

Наукову діяльність Л.Г.Голомб можна вважати станом її душі і способом життя. Як слушно зауважила з цього приводу відома літературознавець Лариса Мороз, «вона ніби була у стані постійної готовності» [19, с. 308]. Їй, що особливо приваблювало автора цитованих слів, була притаманна «захопленість феноменом української літератури», прагнення «прочитати якнайґрунтовніше, якнайближче до її істинної сутності...» [19, с. 308].

Цю рису вченого-дослідника виокремив і професор Сидір Кіраль. У спілкуванні з Лідією Григорівною на наукових конференціях, у розмовах із нею про українське письменство, у її судженнях про особливості національного літературного процесу він «відкрив для себе ... цікаву постать на

нив українського літературознавства», побачив талановитого літературознавця [16, с. 310, 309].

Любов до всього українського, як пише у спогадах Галина Гроздіцька-Адамчук, товаришка Лідії Григорівни з шкільних років, зародилася в неї «з молоком матері» [14, с. 307]. І першою вчителькою з української мови та літератури в Ужгородській жіночій школі № 2 була якраз мама – Галина Іванівна. А далі любов до української філології розвивала кращий в області учитель-методист цього ж закладу Ніна Дмитрівна Пасінг.

Естетичний смак і патріотичний дух Лідія Григорівна ввібрала з дитинства, вона, як згадують сучасники, «жила у світі книг та музики». Її духовну ауру наповнювали культурні та ментальні джерела східного і західного українства.

Лідія Григорівна народилася в селі Дворічні Куп'янського району на Харківщині 10 червня 1938 року. У повоєнний час родина переїхала до Ужгорода, де дівчина навчалася в школі. По її закінченні цілком закономірно вона обрала філологічний факультет Ужгородського університету, де на українському відділенні здобувала фах упродовж 1955-1960 рр. Саме тут любов до слова і книги поєднувалися із серйозним науковим осмисленням здобутків красного письменства. Наукові основи філологічної науки Лідія Григорівна засвоювала від талановитих, високоосвічених педагогів із доброю літературознавчою школою: П.П.Пономарьова (учень академіка О.Білецького), М.М.Плісецького (учень академіка О.Білецького), В.Л.Микитася (випускник аспірантури при Інституті літератури ім. Т.Шевченка АН України), Й.О.Дзєндзелівського, С.П.Бевзенка та ін.

Після закінчення університету з дипломом із відзнакою Л.Голомб вступає до аспірантури, під керівництвом доцента кафедри П.П.Пономарьова виконує дисертаційну роботу «Поетична творчість Івана Франка початку ХХ століття», яку успішно

захищає в Інституті літератури ім.Т.Шевченка АН України в 1967 році. А з 1965 року розпочинається її шлях як педагога на кафедрі української літератури.

Наукова й педагогічна робота Л.Г.Голомб були взаємозумовлені. Удосконалюючи практичний досвід і набуваючи майстерності викладача, вона активно займається дослідженням літературного процесу, глибше зосередившись на українському письменстві XIX ст. та порубіжжя. Дослідниця заглиблюється у творчість Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Ю.Федьковича, П.Грабовського, Л.Глібова, І.Нечуя-Левицького, Б.Грінченка, Т.Шевченка, М.Кочубинського та ін., особливу увагу приділяє поетичному жанру межі століть.

Літературознавчі студії Лідії Григорівни переросли в концептуальну працю «Особа і суспільство в українській ліриці кінця XIX-початку XX століття» (1988) [13]. У ній авторка зосередила увагу на актуальній для українського письменства цього періоду проблемі – художній концепції людини в історичний час, позначений активізацією суспільних процесів. Л.Голомб констатує, що «характерне для досліджуваної епохи посилення активності людини як суб'єкта історії, зумовивши нові принципи художнього осмислення дійсності, позитивно позначилося на розвитку ліричної поезії, що активізується переважно в періоди соціального та національного піднесення» [13, с. 5]. Дотримуючись принципів об'єктивності в процесі наукового аналізу, Л.Голомб простежує типологічну спорідненість героїв лірики І.Франка, Лесі Українки, П.Грабовського. Визначальною їх рисою вказує те, що це, перш за все, – соціально активний герой, людина з новими духовними якостями, що репрезентує її як особистість. Характерну співзвучність митців дослідниця вбачає і в «розв'язанні проблеми життєвого вибору, свободи особистості, у відтворенні духовної краси людини, здатної підпорядкувати особисте тим грандіозним завданням, які постали перед народом і людством» [13, с. 143].

Творчість митців меншої величини, зокрема Уляни Кравченко, Б.Грінченка, В.Самійленка, О.Маковея, Дніпрової Чайки, Христі Алчевської О.Олеса, М.Вороного, А.Кримського та ін., висвітлює інший тип героя в українській ліриці кінця XIX – поч. XX ст. – патріотично налаштованого інтелігента-демократа «з меншою мірою виявлення соціальної активності...» [13, с. 143-144].

Авторка монографії простежує взаємозв'язок зміни у внутрішньому світі героя зі змінами в образі маси, коли відбувається «звільнення особи у самій масі», простежується «єдність особистого із загальним, що давало людині змогу відчувати себе членом великої сім'ї борців за „добро, щастя й волю всіх“...» [13, с. 145]. Водночас, як зазначає літературознавець, індивідуальний підхід митців до відображення нової особистості виявляв їхні своєрідні шляхи й способи художнього вираження авторських творчих пошуків: поетичного «осмис-

лення специфіки й завдань художньої творчості, прагнення чітко визначити естетичні позиції...», що «посилювали своєрідність ліричних героїв, характеризували міру їх людської й громадянської цінності». В українській ліриці, – резюмує дослідниця, – «здійснювалася еволюція від публіцистичних декларацій про обов'язки поета до творення образу митця як самобутнього, індивідуалізованого характеру» [13, с. 146].

Крізь призму творчого обличчя митців зазначеного періоду літературознавець підкреслює суттєві прикмети поезії цього етапу: «Через категорію ліричного героя здійснювався процес посилення особистісного начала, урізноманітнення прийомів психологізму, підвищення рівня інтелектуальності української лірики» [13, с. 143-144].

Концептуальний, науково виважений аналіз української лірики межі століть ліг в основу дисертації Л.Г.Голомб на здобуття ступеня доктора філологічних наук, яка була успішно захищена в 1990 році на засіданні спеціалізованої ради із захисту дисертацій в Інституті літератури ім.Т.Шевченка АН України. Як ми вже вказували, «тема визрівала в авторитарні 70-і роки минулого століття, та, незважаючи на це, не набула ідеологічно-приспосовницького забарвлення... Це одна з посутніх рис Л.Голомб-вченого» [4, с.5-6]

Важливим внеском професора Л.Голомб у літературознавчу науку є представлення фахівцям, і широкому колу читачів творчості довгі роки замовчуваного в Україні талановитого поета, прозаїка, публіциста, громадського діяча Петра Карманського. 1996 року, здійснивши упорядкування текстів, Л.Голомб видала збірку «Петро Карманський. Ой люлі, смутку... (Поезії)» [15] з ґрунтовною передмовою та примітками. У цьому виданні вперше передруковані збірки «Ой люлі, смутку...» (1906), «Блудні огні» (1907), «Пливемо по морі тьми» (1909), «Al fresco» (1917), представлено великий масив вибраного зі збірок «Із теки самоубийці» (1899), «За честь і волю» (1923), «До сонця» (1941). Вперше в Україні видруковано цикл «Кривавим шляхом», уміщений до того у Віденському «Віснику» «Союзу Визволення України» за 1915 рік, сатиричні твори зі збірки «Бразилійські співомовки» (Бразилія, 1925). До книжки увійшли також передруковані вірші циклу «Останні могікани», опубліковані впродовж 1931-1932 рр. в журналі «Нові шляхи», та чимало поезій, віднайдені дослідницею на сторінках різних періодичних видань перших десятиліть XX ст.

У передмові «Митець незвичайної долі» Л.Голомб подала детальний огляд літературної творчості П.Карманського як представника модерністського угруповання «Молода Муза» у розвитку її жанрово-стильової, тематичної, настроєвої палітри. Вивчення художньої спадщини поета, його листів, публіцистики, спогадів, критичних оцінок, інших матеріалів різного характеру дали змогу авторці відтворити бурхливе, насичене різ-

ними подіями творче, педагогічне, громадське і особисте життя цієї непересічної особистості. «З дитинства мрійник і романтик, людина неспокоїної, небайдужої вдачі, надзвичайно чутливий до змін у громадському й культурному житті суспільства, Петро Карманський, – констатує Л.Голомб, – пройшов складний життєвий шлях, багатий на захоплення й розчарування, далекі подорожі й несподівані, дивні повороти долі, а при тому сповнений постійних творчих шукань і напруженої письменницької праці [8, с. 4].

На думку дослідниці, «шлях Карманського від доволі вузького кола суб'єктивних настроїв ранньої творчості до охоплення найширших горизонтів життя й духовної сфери людини, від суспільної індеферентності до високого пафосу патріотичних та громадянських почуттів, відбиваючи еволюцію конкретної творчої особистості, органічно входить у розвиток літературного процесу першої половини ХХ ст. і становить один із проявів ідейно-художнього збагачення та оновлення українського письменства» [8, с. 22].

Поглиблене дослідження творчості цього митця спостерігаємо в окремих публікаціях авторки: «Збірка П.Карманського «Ой люлі, смутку...» як твір українського модернізму» (1995), «До проблеми розвитку релігійно-філософської лірики (цикл «Надгробні стихирі» П.Карманського)» (1996), «Педагогічна діяльність П.Карманського в Херсоні» (1996), «Центральні євангельські постаті в ліриці Петра Карманського» (2000), «Образ автора в поетичній системі Петра Карманського» (2000) та ін. Дослідницький інтерес спонукав літературознавця до більш прискіпливого й детально-го вивчення життєпису майстра українського письменства. У відділі рукописів НАН України вона опрацює маловідомі та зовсім ще не відомі читачам матеріали, зібрані з архівів Європи, Америки, родинного архіву Карманських. Спостереження, аналіз, узагальнення й обґрунтовані висновки вченої склали зміст її монографії «Петро Карманський: життя і творчість» (2010) [10].

Молодомузівську тему Л.Г.Голомб продовжує в студіюванні творчості талановитого поета-символіста Василя Пачовського. У книзі «Василь Пачовський. Закарпатські сторінки життя і творчості поета» (1999) [6] дослідниця значно розширює наявний в українському літературознавстві науковий дискурс, представлений працями М.Бондаря, М.Ільницького, І.Дзюби, Т.Салиги та ін., аналізує світоглядні, естетичні засади поета, еволюцію його творчості «від ліричної завуженості до епічних та драматичних далековидів» (О.Грицай), акцентує на необхідності осягнення творчої індивідуальності митця в її системно-цілісному сприйнятті для усунення прецеденту «із протиставленням Пачовського-лірика, співця кохання, Пачовському-мислителю, державникові, історикові в поезії...» [6, с.19-20]. Вагомості й цінності монографії надають звернення вченої до маловивченого емігра-

нтського періоду життєтворчості митця, а саме – закарпатського (1921-1929 рр.), де «з-під його пера з'являються нові поетичні збірки, прозові та драматичні твори», більшість яких, як наголошує дослідниця, ще не були видрукувані в Україні [6, с. 20-21). Науковець подає ідейно-художній аналіз віршів поетичних книг, написаних на Закарпатті: «Огні мести. Поезії з 1919-1921 рр.», «З «Блакитної книги (в річницю чвертьстолітню мого слова). Збірка патріотичної лірики з 1923-1927 рр.», «Розгублені звізди. Поезії з 1927 р.». Окремі твори з цих книг були опубліковані на сторінках місцевої та галицької періодики, але сформованими в збірці віршів цього періоду з'явилися вперше лише у підготовленому родинною заокеанському виданні «Зібраних творів».

Рецензент книги Е.Балла цілком слушно підкреслює велику пошукову роботу літературознавця, адже у представленому виданні вперше передруковані розпорошені в різних підручниках-читанках та малодоступних періодичних виданнях 20-х років твори В.Пачовського, в основі яких лежать саме закарпатський матеріал, особливо легендарно-міфологічні джерела [1, с.116].

На думку рецензента, «представлені тут поезії яскраво демонструють, що перебування на Закарпатті внесло в художній світ В.Пачовського новий, свіжий струмінь, збагативши насамперед пейзажне тло його лірики. Закарпатський ландшафт стає органічною часткою інтимно-особистісних віршів збірки» [1, с.116].

За спостереженням Л.Г.Голомб, осмислення теми Карпат у творчості В.Пачовського має якісно відмінні ознаки, порівняно з іншими митцями, «із ним не може рівнятися жоден із поетів Галичини чи Наддніпрянщини... в Пачовського тема Закарпаття органічно входить у його поетичну систему, породжує її ключові образи, диктує символи, які стали складовою частиною художньої концепції єдності українства, що проступає в творчості митця (сріберний дзвін, скарб руської землі, золотий перстень Карпат» [6, с.28].

Водночас Л.Голомб звертає увагу й на важливість діяльності В.Пачовського як дослідника історії та культури краю. На її переконання, за вкладом у наукове вивчення історії та культури Закарпаття його «можна поставити поряд із М.Драгомановим, І.Франком, В.Гнатюком, І.Панькевичем, В.Бирчаком...» [6, с. 28].

Книга Л.Голомб справедливо високо поцінована рецензентами як «новаторське, творче, науково виважене дослідження.., написане на високому теоретико-методологічному рівні» [1], що відкриває нові грані художнього світу Василя Пачовського. Методичні розділи цього видання стали добрим підґрунтям для підготовки цікавих уроків у загальноосвітніх школах. Вони насичені новими фактами з життя митця та зразками високопрофесійного літературознавчого аналізу лірики поета-модерніста.

Українське поетичне мистецтво ХІХ-початку ХХ ст. як духовний материк із особливою енергетикою, «сконденсованою у самому процесі художнього оприявлення нової свідомості людства з її іншим поглядом на світ і людину в ньому» [5, с. 5] – було незмінним об'єктом уваги Л.Голомб-дослідника. Збірник статей «Із спостережень над українською поезією ХІХ – ХХ століть» (2005) [7] засвідчив глибоке розуміння авторкою особливостей літературного процесу названого періоду, його національного характеру в загальноєвропейському культурному континуумі. У праці висвітлено маловивчені проблеми письменствості І.Франка, П.Грабовського, О.Олесь, А.Кримського, В.Самійленка та ін. поетів, безперервний і органічний зв'язок українського письменства з вершинними естетичними явищами європейської культури, обрії творчих шукань Б.Грінченка, М.Старицького, прийоми модернізації жанру середньовічної легенди, синтез різних видів мистецтв у творчості Лесі Українки, нові аспекти поетичної свідомості Б.Лепкого, С.Гординського, М.Вороного та інших митців, специфіку розвитку української літератури Закарпаття.

Закарпатські сторінки української поезії в цій книзі представлені самобутньою творчістю Ю.Боршоша-Кум'ятського, Зореслава, В.Гренджі-Донського, Ф.Потушняка. Україномовне письменство розглянуто в контексті загальноєвропейських та національних ідейно-стильових тенденцій. Вартісність досліджень Л.Г.Голомб полягає в тому, що вони утвердили закарпатоукраїнську поезію в її кращих зразках у новому вимірі – не як маргінальні явища національної літератури, а як високо-вартісні зразки європейської поетичної школи. Окрім того, це поезія, що зродилася на хвилі національного відродження та державницьких змагань, засвідчила поривання борців за соборність української держави.

«Непересічною особистістю, людиною європейської освіченості з багатограним талантом ученого й художника слова, поетична творчість якого розвивалася в річищі символізму» [5, с. 9] постає в літературознавчих студіях закарпатоукраїнського письменства Л.Голомб Федір Потушняк. Копітка пошукова робота авторки в кінці 90-х рр., зокрема вивчення творів митця, опублікованих у першій половині ХХ ст. на шпальтах різних періодичних видань краю, в окремих збірках, дослідження родинного архіву і рукописних матеріалів по-новому висвітлили його художній світ у книзі «Федір Потушняк. Хвилини вічності. Лірика» (2000) [20] з ґрунтовною передмовою науковця «У таємничому дивосвіті слова. Лірика Федора Потушняка» [12]. У цій праці та ряді інших статей, розміщених у збірнику «Із спостережень над українською поезією ХІХ-ХХ століть», на засадах різних наукових методологій Л.Г.Голомб вперше розкодувала «незрозумілий» для її попередників, що підходили до тонкого світу потушнякової поезії з

міркою вульгарного соціологізму, неповторний ідейно-образний материк художнього мислення митця-модерніста, європейцем якого проступав і у філософізмі, і в специфічній поетичній структурі.

Системний, концептуальний підхід до осмислення літературного процесу в руслі національно-культурного відродження краю в 20-30-х рр. ХХ ст. спостерігаємо в студії «Літературне життя 20-30-х рр. ХХ ст. на Закарпатті», розміщеній у цьому ж збірнику. Це, власне, основа наукової розвідки, поданої Л.Голомб до фундаментального академічного видання «Історії української літератури» у 12-и томах, підготовленої Інститутом літератури ім. Т.Шевченка НАН України.

Свіжий, сучасний погляд науковця на літературний процес межі століть крізь призму традиції і новаторства представлений у книзі «Новаторські тенденції в українській літературі кінця ХІХ – перших десятиліть ХХ ст.» (2006) [9]. Нові, неповторні аспекти мислетворчості Б.-І.Антонича, В.Стефаніка, Г.Хоткевича, О.Кобилянської та інших митців авторка простежує у своїх студіях. Головні питання – оновлення проблематики, стильової та поетикальної системи національного письменства – розглянуто в ключі типологічних явищ загальноєвропейського літературного простору. На думку рецензента книги М.Козак, «високий рівень аналізу новаторських тенденцій українського письменства, з'ясування індивідуального мистецького стилю творців літератури, тонке відчуття „барв і ліній” слова, вміння виокремити найбільш суттєве, заглибитись у найтонші мікрообрази тексту – все це робить рецензовану книгу непересічним набутком нашої літературознавчої науки» [17, с.108].

Дослідження Лідії Голомб, присвячені українському модернізмові, займають важливе місце у материковому літературно-критичному дискурсі цього явища. Неоднозначність наукових суджень та оцінок учених скерували літературознавця до історико-генетичних основ об'єкта аналізу, що зумовило глибокі спостереження і виважені висновки, оперті на конкретні літературні явища, а не на усталені схеми. Об'єктивність поглядів та думок науковців щодо феномену раннього українського модернізму Л.Г.Голомб піддала сумніву через відмінність критеріїв, різні методологічні підходи, суб'єктивність інтерпретаційних моделей. Специфіку досліджуваного явища вчений-літературознавець простежує на матеріалі творчості трьох його яскравих репрезентантів у монографії «Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський» (2011) [11]. При цьому ретельному аналізу піддано праці авторитетних представників як материкового, так і діаспорного літературознавства – М.Ільницького, Т.Гудорової, С.Павличко, Т.Салиги, М.Ткачука, Ю.Коваліва, Я.Поліщука, Б.Рубчака, М.Неврлого та ін., проаналізовано ключові дискусійні питання, осмислено наукові пози-

ції вчених, їхні теоретичні засади й доказову базу. Концепція дослідження зреалізована у формі трьох авторських портретів, що забезпечило увиразнення літературного явища як через конкретні творчі обличчя, так і в історико-культурному контексті. Методологія, методика дослідницької праці, відповідний літературознавчий інструментарій Л.Голомб-науковця засвідчує, що «тільки праця над вивченням текстів може дати матеріал для висновків та узагальнень», «вияскравить характер художньої системи митця, особливості вияву його авторської свідомості, поетику, ключові образи та мотиви, їх типологію, історичний і культурний контекст» [11, с. 8]. Праця Л.Голомб високо оцінена в рецензіях П.Ляшкевича [18] та Е.Балли [2]. «Популярність книжки, – твердить Е.Балла в рецензії «Модернізм у персоналіях», – сприяє як доступність і логічність викладу наукового матеріалу, багатого на влучні приклади та слушні міркування. Тонке філологічне чуття та природний дар доброго знавця літератури допомагають авторці представити конкретні поетичні тексти в усьому багатстві їх змістової наповненості та художньо-естетичних якостей» [2, с. 8].

Праця Л.Голомб «Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський» – вагоме слово в українській літературознавчій науці, що представляє український модернізм як іманентне явище європейської культури в його національній модифікації.

Наукова спадщина Л.Голомб вияскравлює суттєві риси її дослідницького стилю, які підкреслив

Є.Баран у рецензії на книгу «Із спостережень над українською поезією XIX – XX століть»: «... академічна форма аналізу без зловживань і надмірностей... Скрупульозний, добротний філологічний аналіз, глибоке відчуття поезії, вміння входити у творчу лабораторію автора, ненав'язливе і спокійне розставлення ледь помітних акцентів... панорамне охоплення матеріалу...» [3, с. 30].

Літературознавчий горизонт Л.Голомб складають понад дві сотні наукових студій, опублікованих у різних вагомих виданнях, а також статті, надруковані на сторінках періодичної преси, відгуки на дисертаційні роботи, автореферати. Глибоке знання національного літературного процесу, загальноєвропейських культурних тенденцій слугувало дослідниці добрим підґрунтям при розгляді як локальних, так і ширших культурних явищ, в осмисленні відповідних закономірностей крізь призму індивідуальних творчих постатей. Наукова думка вченої пульсувала в руслі сучасного літературознавства, проте Л.Голомб ніколи не працювала на догоду «моді», дотримувалася коректності в діалозі з представниками «актуальних» методологій, спиралася на авторитети вітчизняної науки, переконливо обґрунтовувала й доводила власні судження, хоча на шляху до них, як це й властиво кожному чесному й справжньому науковцеві, переймалася сумнівами. Наукова спадщина Л.Г.Голомб – зразок доброчесності вченого, продукт літературознавчого мислення, який складає скарбницю національного наукового надбання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балла Е. Книга про маловідомі сторінки життя і творчості Василя Пачовського / Евеліна Балла (рецензія на книгу Л.Голомб "Василь Пачовський. Закарпатські сторінки життя і творчості поета") // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія. Випуск 7. – Ужгород, 2003. – С.115-117.
2. Балла Е. Модернізм у персоналіях / Евеліна Балла // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія; Соціальні комунікації. Вип. 27. – Ужгород, 2012. – С. 190-191.
3. Баран Є. Літературознавча школа Лідії Голомб / Євген Баран (рецензія на книгу: Лідія Голомб. Із спостережень над українською поезією XIX – XX століть»: Збірник статей. – Ужгород: Гражда, 2005. – 380 с.) // Вісник Прикарпатського університету. Філологія (літературознавство). Вип. ХУІІ-ХУІІІ. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 299-300.
4. Барчан В. Лідія Голомб: людина і вчений / Валентина Барчан // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія; Соціальні комунікації. Вип. 1 (29). – Ужгород, 2013. – С. 5-10.
5. Барчан В. У царині поетичного слова / передм. / Валентина Барчан // Голомб Л. Із спостережень над українською поезією XIX-XX століть: Збірник статей. – Ужгород: Гражда, 2005. – С. 5-9.
6. Голомб Л. Василь Пачовський. Закарпатські сторінки життя і творчості поета. Шкільна серія. Вип. 6 / Лідія Голомб. – Гражда – Карпати, 1999. – 146 с.
7. Голомб Л. Із спостережень над українською поезією XIX – XX століть: Збірник статей / Передм. В.Барчан / Лідія Голомб. – Ужгород: Гражда, 2005. – 380 с.
8. Голомб Л. Митець незвичайної долі / Лідія Голомб // Карманський Петро. «Ой люлі, смутку...» (Поезії). – Ужгород, 1996. – С. 3- 22.
9. Голомб Л. Новаторські тенденції в українській літературі кінця XIX – перших десятиліть XX ст. / Лідія Голомб. – Ужгород: Гражда, 2006. – 296 с.
10. Голомб Л. Петро Карманський: життя і творчість. Монографія / Лідія Голомб. – Ужгород: Гражда 2010. – 246 с.
11. Голомб Л. Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський. Монографія / Лідія Голомб. – Ужгород: Ліра, 2011. –184 с.

12. Голомб Л. У таємничому дивосвіті слова. Лірика Федора Потушняка / Лідія Голомб // Федір Потушняк. Хвилини вічності. Лірика / Упорядк., підгот. текстів та передм. Л.Голомб. – Ужгород: Гражда – Карпати, 2000. – С. 3-95.
13. Голомб Л.Г. Особа і суспільство в українській ліриці кінця XIX – початку XX століття / Лідія Голомб. – К.: Вища школа, 1988. – 146 с.
14. Гроздницька-Адамчук Г. «Друзі в молоді роки потрібні, як повітря, як вода...» / Галина Гроздницька-Адамчук // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія; Соціальні комунікації. – Вип.1(29). – Ужгород, 2013. – С. 307.
15. Карманський П. «Ой люлі, смутку...». Поезії / Упорядк. текстів, передм. та прим. Л.Голомб. – Ужгород: «Поличка «Карпатського краю», 1996. – 416 с.
16. Кіраль С. Поважна, статечна, мудра... / Сидір Кіраль // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія; Соціальні комунікації. – Вип.1(29). – Ужгород, 2013. – С. 309-310.
17. Козак М. Нове слово в дослідженні літератури модернізму [Рец. на кн. Голомб Л.Г. Новаторські тенденції в українській літературі кінця XIX – перших десятиліть XX ст. – Ужгород: Гражда, 2008. – 296 с.] / Марія Козак // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – Ужгород, 2009. – Вип. 20. – С. 107-108.
18. Ляшкевич П. Авторський проект перечитування класиків / Петро Ляшкевич [рец.] Лідія Голомб. Із спостережень над українською поезією XIX–XX ст.: Збірник статей. – Ужгород: Гражда, 2005. – 380 с. (I). Лідія Голомб. Новаторські тенденції в українській літературі кінця XIX – перших десятиліть XX ст. – Ужгород: Гражда, 2008. – 296 с. (II) // Слово і час. – 2010. – № 2. – С. 116-118.
19. Мороз Л. Далека посестра / Лариса Мороз // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія; Соціальні комунікації. – Вип.1(29). – Ужгород, 2013. – С. 308.
20. Потушняк Ф. Хвилини вічності: лірика / Упорядк., підгот. текстів та передм. Л.Голомб / Федір Потушняк. – Гражда – Карпати, 2000. – 177 с.

Valentyna Barchan

Lidiia Holomb as the literary critic

Annotation. The literary critic L.H. Holomb belongs to the well-known scientists-philologists of the latter half of the 20th century – early 21st century in Ukraine and all over the world. More than two hundred of her scholarly works are declarative of high-level erudition with respect to national authorship and literary mindset, accentuate individuality of scientific thinking and disquisitive penmanship. Professional ethics and tolerance, scientific virtue kept her in viable dialogue with men of light and leading, transfer of mental best practices to the younger generation of literary critics.

Key words. L.H. Holomb, literary critic, national authorship, scientific thinking, disquisitive penmanship.

Одержано 15.03.2018 р.

© Барчан В., 2018